

Nepotpisani se dopisati na tiskaju.
Dopisana se pisma, oglasi itd.
Doktirano po običajima cieniku ilj po
dogovoru. Isto tako je sa prilozom.
Novci se daju poštarskim na-
stavnicem (assegno postale) na
administraciju "Nade Čluge". Ime,
prezime i najbliži pošta valja
točno označiti.

Kome list nedjedje na vrištu,
voda to javi odpravnika u otre-
čenoj plakatu, za koje se ne plaća
potesno, ako se izvana napiše:
"Beklamacija".

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

Stogom rasta male sivari, a nosilca svih pakvari. Nat. pos.

G O V O R

Zastupnika prof. Vjekoslava Spin-
čića, izgovoren dne 16. decembra 1896.
pri godom rasprava proračuna ministarstva
interijernih posala kod naslova: cesta i voda.
(Gosp. zastupnik pošao je svoj govor hrvatski
pak nastavio njemački.)

Višoka kuću! U Istriju ja kod ovoga
naslova nisam proti govornik. Oglasio
sam se za reč samo s toga, da mogu iz-
taknuti neke potrebe pokrajine Istre. Vi-
soka kuća poprimila je već više po gosp.
drn. Laginji i meni potaknuli predloga
proračunskoga odbora, odnosno izvještaja,
i to obzirom skoro na sva ministar-
stva, za što se ja ovim zahvaljujem. Za-
hvaljujem takodjer višokoj vladi u koliko
je da pre proleće provela i prepričan, da
biže provede druge predloge. Višoka vlada
neka izvoli držati na pameti latinsku re-
čenicu: "Bis dat qui cito dat", što će
redi, da dvostruko daje tko brzo daje.

Godine 1895. poprimila je visoka
kuća sliedeći predlog proračunskoga o-
dbora (čita):

"Požira se c. kr. vlada, da strati oso-
bitu pozornost na odnose u Primorju, i
da poprini sve one mjeru, kojima bi mogla
dignuti narodne i gospodarstvene probitke
pučanstva."

Goverit ovom prilikom o narodnih
probicibit neide. Dovoljno je spomenuti, da
ima u Istri 17 do 18 tisuća djece du-
žne polaziti školu, skoro polovica sve
djecu dnuo polaziti školu velikom vje-
nom hrvatski i slovenske narodnosti, koja
ne imaju škole; nadaju se mi Hrvati i
Sloveni neimamo gimnaziju, i konačno
da ima mnogo činovnika, koji ne mogu
sa pučanstvom občiti, jer nepoznatu nje-
govaju jezika.

Dok se tu ne pomogne, ne može se
goverit o posjeljivanju narodnih probi-
taka najvećega dijela pučanstva Istre.

U posjeljivanje gospodarstvenih pro-
bitaka spadaju takodjer cesto i vodo-
gradnje. I u tom obziru poprimila je vi-
soka kuća rezoluciju proračunskoga odbora.
Tako n. pr. kod razvratne proračuna za
godinu 1896. slijeđe (čita):

"Požira se c. kr. vlada, da bez dal-
njeg zatlanja započne sa gradnjom cesta,
potrebnih za dignutje gospodarstvenoga stanja
Istre, i da si prizavi potrebe za to novce
po mogućnosti red u proračunu za godinu
1897."

Drugi jedan predlog, koga je kuća
prihvatala, glasi (čita):

"C. kr. vlada se poziva, neka se po-
brine, da se izvridi, započeti obzirom na po-
četku gradnje ceste Podgrad-Rupa-Lipa-Pehlin,
što prije uspiješno dovrši, te da se ta cesta
po mogućnosti prenese u državnu upravu,
i da se dade odgovarajuću podršku za nje-
zino uzdržavanje."

Ja da, gospodo, odmah pročitati i
predlog, što ga jetes postavljaju proračunski
oðbor, i onda reći koju dalje.

Rješujući naime jednu rezoluciju druge
Biankinija, predlaže proračunski oðbor
(čita):

"C. kr. vlada se poziva; da uzme u
obzir gospodarstvene potrebe obzirom na
cesto i vodo-gradnje u Dalmaciju i Istri i
da u budućem proračunu povise potrebe
za to sotove".

Iza tog predloga vidi se, da je vlada
doista stogod učinila za Dalmaciju i Istru,
za Istru vrlo malo, i da ima još mnogo
toga učiniti za jednog i drugu pokrajinu.
(Tako je!), da je dakle c. kr. vlada uzeila
premalo obzira na oba predloga od prešle
godine.

Nača da kriju sredstvu vladi. Mi-
sim da glavnu kriju nosi primorska
vlada i zemaljsko zastupstvo. Čini se, da
se opravdava i sa zemaljskim zastupstvom.
Mi hrvatski i slovenski zastupnici posti-
vili smo tečnjem više od 10 godina u s-
toru razne predloge radi raznih cesta u
zemaljama, i postavili smo jih u tall-

janskom jeziku. Tako poimence u kotaru
koparskom, za občinu Ponjan, koja je skoro
bez cesta, premda je velika občina; na-
dalje u istom kotaru, u občini Buzet, gdje
se je naylastio iztaknula cesta medju
Lugoglavom i Lanisom; a tako i u drugim
kotarima porečkom, puljskom, pazin-
skom, voloskom i na otocima. Ti predlozi
bili su pod jednom ili drugom izlikom od
saborčkih većina zabačeni; nije se učinilo
ništa, nego naime, da se pred jednima ili
drugima izbori inžiniri u stanovite občine
poslani bili.

Jenara tekuća godina postavili su isti
zastupnici (hrvatski i slovenski) občeniti
predlog, občenit u toliko, u koliko su u
njemu navedene potanke sve ceste u Istri,
koje bi bile potrebite za da se digne go-
spodarstvene probitke pučanstva.

Član zemaljskoga odbora izvještio je
u jednoj sjednici istoga mjeseca janara o
tom predlogu, naveo po računih stanovnih
inžinira, koliko bi bila duga svaka cesta,
koliko bi svaka stojala, i došao do za-
ključka, da bi sve u predlogu navedene
ceste stajale preko milijuna forinti, te je
predložio, da se preko predloga predje na
milijuni rad. Na to je saborčka većina (ta-
lijanska) i pristala.

Milijun forinti za pokrajinu, kakva je
Istra, je mnogo, ali uz dobru volju moglo
bi se poslovnu osnovu, sadržanu u pred-
logu, po prilici u 25 godina provesti, i to
sa 20.000 forinti godišnjih od pokrajine,
sa 20.000 forinti godišnjih od države, i
sa prinosi od občina. Tim bi se bilo jako
diglo gospodarstvo u pokrajini. Ovakvo,
kako je, ne treći se ni godišnji odnosni
iznos proračuna; a ljudi i živine moraju
se i nadalje mučiti; težko izvajaju, ako
i malene svoje proizvode i uvužaju u svoja
mjesta ono, što trebaju.

Dok ne bude zemaljsko zastupstvo
(njegovu većinu) boljih nazora, nego je
do sada, nek pomogne vlada, a neka iz-
voli pomoći na dva načina: prvo, da sama
gradi cesta ili popravlja obstojeće, drugo,
da daje podršku.

Mnogo je toga učiniti, ja da samo
neke potrebe kao primjer navesti.

Imala bi se, po onom, kako već spo-
menjem, graditi u koparskom kotaru cesta
za občinu Ponjan, i onu izmedu Lugoglave
i Lanisa, koja je silno nužna za one
čelične Krašane.

Silno je nužna cesta medju Podgra-
dom, Mucawi i Žejanami, u kotaru Volo-
skom, takodjer za čelične Krašane. Po-
trebna je takodjer u istom kotaru cesta
Klata-Paka, o kojoj bijase već cesto go-
vora koli u zemaljskom saboru, toli ovdje
u carevinskom vječu. Čini se, da se ima
krivnju, što se u toj stvari još ništa uči-
nilo nije, pripisati primorskoj vladi. (Čujte!)

Nadaju imala bi se graditi spojna
cesta izmedu puljskoga i pazinskoga kotara,
cesta naime Barban-Labin, o kojoj bilo je
govor već i u carevinskom vječu.

Trebalo bi graditi više cesta i na
otocima.

C. kr. vlada čuti se stalno dužnom,
da stogod učini, i čini se, da je obzirom
na one ceste, koje bijahu u carevinskom
veću potaknute, stogod učinila.

Imadu se popraviti komadi cesta
Podgrad-Rupa-Lipa Pehlin, cesta Rieka-
Ucka-Pazin, navlastito izpod Paza, kao
takodjer cesta Volosko-Plomin.

Nao ovoj poslednjoj radi se već sada,
i za nju je predviđeno u proračunu za
godinu 1897. jedina svota postavljena u
obči u tom proračunu za ceste u Istri.
Na toj cesti, i to izmedu Voloskog i
Opatije, radi se. Na toj cesti nalazi se
Opatija, svjetozano lječilište. Iznevje lučke
radnje nije c. kr. vlada učinila skoro ništa
za to lječilište. (Čujte!) Moglo bi se tako
reći, da je n. pr. sa mitnici učinila
paš protivno, naime otečala promet. Bojih
cesta od zelenički postaja do Opatije i
dalje bila bi već davnje imala biti sagra-
đena; — i to ne samo za gospodu, koja

tako dolaze i kojim svakako dobro želim,
nego i za predanstvo, može se reći trijub
čitara, koji su se digli dignutjem Opa-
tije. (Posve pravo!) Što nije c. kr. vlada
če, jo naylastio iztaknula cesta medju
Lugoglavom i Lanisom; a tako i u drugim
kotarima porečkom, puljskom, pazin-
skom, voloskom i na otocima. Ti predlozi
bili su pod jednom ili drugom izlikom od
saborčkih većina zabačeni; nije se učinilo
ništa, nego naime, da se pred jednima ili
drugima izbori inžiniri u stanovite občine
poslani bili.

Navadjaju za primjer moju rodnu ob-
činu, u kojoj sam od kratko doba takodjer
član občinskoga zastupstva. U proračunu
za godinu 1897. predviđalo je zastupstvo
te občinu razmjerno mnogo cestnih radnja.
Ono bi učinilo i više, i bilo bi mi lagije
učiniti, kad bi mu priskočila u pomoć c.
kr. vlada (Vladin zastupnik odjeljni sa-
jednik Iaszkowski: Kako se zove ta
občina?) Kastav se zove. Bila bi ponekle
dužnost c. kr. vlade, da pomogne ne samo
te občini, nego i svim onim, koje kažu
volje, da i same učinu što mogu.

Obziran na vodogradnje zahvaljujem
se gospodinu izvještitelju, što je postavio
predlog, občenit u toliko, u koliko su u
njemu navedene potanke sve ceste u Istri,
koje bi bile potrebite za da se digne go-
spodarstvene probitke pučanstva. U toj godini
je učinilo i više, i bilo bi mi lagije
učiniti, kad bi mu priskočila u pomoć c.
kr. vlada, da pomogne ne samo te občini,
nego i svim onim, koje kažu volje, da i same
učinu što mogu. (Čujte!) Moram se oviša pozvati na moj predlog,
kojega je visoka kuća prihvatala i kojim
bijase c. kr. vlada pozvana, da proveđe
potrebite vodogradnje na rieci Mirna, na
potoku Reka u Osapskoj dolini, i na potoku
u občini Bačanskoj na otoku Krku.
Molio bih, da se tako i ostale potrebite
vodogradnje u Istri provedu.

Na svrši reći mi je nekoliko rieči o
potrebi pitne vode. Netebram nego po-
zvati se na upit moga druga dra. Laginja
i drugova od 28. oktobra 1893. U točki 1.
a) toga upita je rečeno, da u Istri cesta
mjesto, gradovi, občine, paće i kotari, na
nestači pitne vode trpe; a u točki b)
da je voda iz najizdajnijega vrela u Puli
već više vremena smješana i pokvarena
za nezdravim tvarinama, te da se toga
cesta ili drugih dijelova Istre. Zastupnici
činili su svoju već prije više godina, nek
učinili svoju i c. kr. vlada!

Gospodo moja! Gospodin zastupnik
dr. Laginja prorekao je ono, što je sada
zaljubo obistarjeno, i o čemu je predsjed-
ničtvu predan prečan predlog. Neka gledaju
na to zvani, da se takova što ne
dogodi u drugim dijelovima Istre. Zastupnici
činili su svoju već prije više godina, nek
učinili svoju i c. kr. vlada!

Spomenuti su još, da se podpore, ako
se kakove občine ili inače dade, ne smiju
upotrijebavati u strančkim svrham, kao što
je nezdravim tvarinama, te da se toga
cesta u zdravstvenom obziru ne mijenjaju
potrebim izloženo.

Gospodo moja! Gospodin zastupnik
dr. Laginja prorekao je ono, što je sada
zaljubo obistarjeno, i o čemu je predsjed-
ničtvu predan prečan predlog. Neka gledaju
na to zvani, da se takova što ne
dogodi u drugim dijelovima Istre. Zastupnici
činili su svoju već prije više godina, nek
učinili svoju i c. kr. vlada!

Kathrein, rekao je u svojem zaključ-
ne govoru, obzirom na govor zastupnika
Spinčića ovo i ovako:

"Gospodin zastupnik Spinčić je govorio
danas kao i drugih godina ob odnosnjih
u Primorju. Sa strane vlade izreklo mu
se je ujvere — i on ga je začašno na-
zvanje uzeo — da će vlada nastojati, da
dodje u susret pučanstvu u Primorju i ob-
ziru na ceste i vodo-gradnje. To želim
takodjer i ja, i mislim, da vlada u istinu
uvidja, da ima u tom obziru u Primorju
mnogo toga nadoknaditi. (Živo!)

G O V O R

Zastupnika prof. Vjekoslava Spin-
čića izrečen u carevinskom vječu 18. de-
cembar 1896 kod poglavljaja "Bogoštove".

Visoka kuću! Prijašnji godišnja nisam
se odlučio, da kod ovoga velevarnoga po-
glavlja uzmim rieč. Ove godine bio je za
me u tom pogledu odlučujući list. To sam
ga juče dobio, a o sadržaju njegovu go-
voriti ēu kasnije. Neću da besdim o svem,
što mi na srcu leži, nego ēu samo nešto
spomenuti. Prije svega osvrnuh bih se sa
par rieči na dve stvari, koje je g. pred-
govornik napomenuo, a to su oružnički
izvestaji o svećenici i šolarima.

Ne riedko, nego dnevne donose oruž-
nici izvještaji političkim oblastim. Ob ovih
izvještajima oviši vrlo često budućnost i
sreća svećenika.

Ja to ne računam oružničkom kri-
vnu, jer čine, što im njihove oblasti zapo-
vjeđaju, a ne predbacaju to ni oblastim.

To je samo sistem, po kojem se kod nas
sa oružničtvom vlada.

Gleda šolarina, uveo je g. predgo-
vornik, da su veće, nego što su neko bili.

Istina, u teoriji je moguće, da je veća, a
moguće je takodjer, da je o mnogo slu-
čajeva i u istinu veća. Ali je i istina, gospo-
dovo, da je ova često mnogo manja, da-
paće, da često nikakve ne pobiru, jer
je pučanstvo tako siromašno, te ne može
plaćati, da se zadužuje, te svećenik ima
neupriličku i u obče ne može da do-
bije, što ga ide.

Prelazet na odnosnja kod nas dolje,
spominjem prije svega, da je jedna strančka
dolje već tako daleko došla, te hoće, da
imade i u crkvi vlast. Ja sam prigodom
nastupu na vladu njegove excelencije go-
spodina ministra-predsjednika, a po tom i
pri godom drugog nastupa na vladu nje-
gove excelencije ministra nastave čitao
list, gdje se je rešetao program njegove
excelencije, te se izrično reklo, da bi po
ovom programu imali Talijanci dobiti vlast
ne samo u školi, nego i u crkvi.

Gospodo moja! Ova glas nije osam-
ljen i ima mnogo u sebi; vlast u školi, a
potom i skoro u čitavom javnom životu,
poimence u Trstu i Istri imade već ta
strančka, a sad hoće, da ta vlast dobije i
u crkvi pomoći svog novinstva i inače.
Nije to jedan jedini put, što su ti listovi
to izrekli, a nisu ni pisali bez uspjeha.
Odmah primećujem, gospodo, da mnoga
te liste uređuju ljudi, koji nisu katoli-
čike vjere.

Gospodo! Ja sigurno ne mrzim ni
jednoga vojnika radi narodnosti ili vjere
njegove, ali mislim, da bi bilo bolje, da
ona gospoda ostanu u svojih sinagogah i
da s: ne mješaju u stvari katoličke crkve.
(Dobro!)

Ali, žalostno je, da se kod nas dolje
zaibloze i postupa pod plijom tih listova
i ljudi, koji ih nadahnju. Danas baš
dobjeo sam jedan list, te sam si na istom
novodom jedne vjetri napisao nekoliko bi-
ljézaka; Kod nas je već ta, dleko došlo,
da se u župah, u kojih su katolici župljani
u većini hrvatske narodnosti, hrvatskog
jezika recimo, namještaju župnici, koji ne
poznaju hrvatskog jezika. Ljudi su se —
ne znaju, je li njegova excelencija već

bila u ili još njegov predstnik — tužili ljenja imade nositi zemlja, pozvan je z- ovđe u Beču kod ministarstva za bogoslovlje, ali im je tužba bila odbijena. Ljudi maljski odbor u Poreču, da te formulira po pripisanim mu trojezičnom uzorku ne mogu obeti sa svojim svećenikom, dade tiskati*. Dakle do sad ništa zla. Sad dolazi

Zemaljski odbor da je tiskati formulare mnogo više obdi, nego li samo kod hovai pomoćnik, ali župnik mora da sa liepo.

Zemaljski sudar tako je izdavao korisnare samo sa talijanskim nadpisom rubrika. Ali s toga se zemaljski odbor u Poreču,

zove viznajući jest, zapa se zove viznada i dotični župnik bio je još k tom talijanski državljani ili je još i sad. Htjeo sam, da to zašutim. To je bilo uprav tamo, gdje se tu nedavno demonstriralo proti biskupu Flappu. Meni je o toj stvari pisao jedan svećenik i nadodao, da je pravo bilo biskupu Flappu, jer je prije uvek vjerovao onim i onakvima ljudem, koji su proti njemu demonstrirali te sve činje po njihovim na-

demonstrirati, te sve cije po njihovim naputci i zeljajem. (Zast. dr. Legionija: A naša svećenike nazivao „Kanonenfutter des Legionija“!) I ova je riječ znacajuća. Dok se s jedinu vru dobrodušno postupa, zovu se drugi, svećenici slavenske narodnosti, nabojeni za top Legionija, Spinčićev ili Mandićev, u obre političkih ljudi. Jer tamo se može u obre talijanski osjetati, kako se hoće, ali hrvatski, slavenski čutili jest u očiju stanoviti ljudi uprav zabranjeno. Zova jih nabojem za top.

Pod pritiskom i uplivom prije spomenutih listova došlo je i do toga, da su se u jednom Primorskome gradu ukinile slovenske propovijedi, koja su se dugo godina držale, a kako čitam po novinama, uvaljavaju se u okolini tog grada talijanske propovijedi, koje se nikad do sad nisu držale. Po tom se imade sad iz grada sve slovansko odstraniti, a u okolini i talijanski propovijedi, a kako sam čuo, došlo je i do tih propovijedib samo agitacijom onih listova i onih, koje zastupaju.

Imade u ovih okolnostih i pod duhom kojim se upravlja u Primorju, mladili ljudi — inoranu reći to su svećenici koji se zovu kateholički katolici; — ali, kojim je svaka slovenska rieč za same Slovence odurna i koji su izrično kau uvredu pučanstva čitave pokrajine označili, kada se je kod nekog pokopa pjevalo slovenski, i to u pokrajini, kojoj je barem jedna trećina pučanstva slovensko! I tu je za nje uvrda, ako se pjeva slovenski! A kod nas jo i tako daleko došlo, da je jedan spomenik već deset godina bez nadpisa, jer poglavstvo občinsko nedozvoljava, da se metne slovenski nadpis i jer se trdansko namještjevičto uviše osjeća preslabim, da takim ljudem s onom energijom stane na put, s kojim bi moralo da stane.

Ilijanskim formularom u čisto slavenske župe, primjerene predstavke podstara kod namještjevičta, kuge ovo neće zanemariti.“ A ono samo piše njemački, pa onda ju kaže: „Ali pokuduti se iša, što se postupak ciepljenja, koje je vezano na neki rok, smeta fakvimi zadjevcima“. Ova zadnjija točka sama je kriva, jer su dvojica gore recenžirani svećenika već prije u formularih, koje su sami učinili, moždano napravili, a dva druga svakako prije roka za ciepljenje (Čujte!). Ali i kad nebi bili učinili, imali bi pravo. Kad jih se u njihovih državnih temeljnih pravih prikradaju, onda se nesmiju siliti, da takve stvari čine. To je opet savez u sna narodnosti, nimo čuvstvom, koje se nam Slavenom uzmilje za takvo zlo. Kad dakle tražimo

Obzirom na odgoj budućih svećenika — to mi je baš dalo povodu, te sam učinio ove primjetbe — ne možemo se nimati, tješiti budućnošću. U Kopru imade t. zv. naša prava, onda smo nepomičljivi narodnici, onda smo puni nepomičljivoga našeg rodнoga duga. Ovoga duga, gospodo moja, nede moći niktо iz nas izkorijeniti.

Za se i uvedemo državne temeljne zakone, za nas su sami zakoni božji i u tom radimo također u smislu svetoga Otca, koji se je u novembru 1895. prama jednomu dopisniku izrazio: svećenici treba da budu narodnog mišljenja. Narodu misliti znači narod ljubiti i za narod raditi.

Za taj seminar moraju doprinijati hrvatski župnici, i postoje u gradu, gdje je samo talijanska gimnazija, pa se mladi ljudi i za hrvatsko pučanstvo sasroma i samo talijanski uzgajaju.

Druga stvar, koju želim spomenuti, stoji u savezu sa vodjenjem matica. Radi vodjenja matica bilo je već češće tužba i to imenito od hrvatskih i slovenских svedenika, koji izključivo služe hrvatskom ili slovenskom pučaustvu.

Dolazio njima je na pr. dopisa samo talijanski, a ako neće talijanski, onda svakako njemački pisati, dakle u svih jezicima, možda i u kinezkom, ali samo ne u svom jeziku, nit u jeziku svojih župljana. Ovdje imadem prepis takove odluke na jednog župnika u okolici.

Prije spomenutim svećenikom iz smještajne kuće učiniti.

Dolazio njim je na pr. dopisa samo u njemušćakom jeziku; svećenici su jih povratili s molbom, da bi jim se pisalo u jeziku pučanstva, u jeziku njihovih župljana, u onom jeziku, koji oni najbolje razumiju.

Što je dobio svećenstvo na to za odgovor? Da će oni kroz voditeljstvo

Prije nekoliko vremena bila su u tom kotaru osnovana neka gospodarska družtva. Pri tem je bijelo namjestištvo, da sva družtva ustanove pravila po jednom primjerku. Nau, svećenici, koji medju pučanstvom živu, koji poznaju mnogo bolje potrebe pučanstva, nego li politički činov-

c. kr. u namještajstvu u Trstu od 1. julijsa 1895. (Zast. dr. Laginja: da se ovdje razumije!) Jest, i da se ne mučim s prevodom (cita):

„Ne mogu, a da ne stavim do znanja, da su dñosboržnici“ — ovdje sam izpostio dvije tri riječi — „u Hrušći, Munih, Pre- jerju i Podgradu i opeši svoj nepomiriljivi narodni duh sliodečim dogođajima dokumentirali“. (Čujte! Čujte!)

Dakle čujte, u tem su ova čitici svećenika u očijuh c. kr. namještictva u Trstu svoj nepomiriljivi narodni duh dokumentirali. (Čujte! Čujte!)

mentirala (čitav): „Uvedeni su novi formulari za cjepljenje kozica, koje imaju voditelji matica u kotarskim poglavarstvima u tih poslovima izpanjene pripasati. Pošto troškove cjepljenja su agitatori, smuljivci, te su imali
biti odstranjeni sa svojih mjesto! A da su svećenici imali pravo, vidi se iz toga, što su kasnije pravila potvrđena onako kako su uz njihovo sudjelovanje bila učinjena.

Oni su ipak bili smutljivi i agitatori, te su imali biti premjesteni, i to, jer se je imao obaviti izbor, kod kojeg su se c. k. političke oblasti saspremne nepovlašteno mješavile. Ovdje inadem sve dopise o svam, što sam iznio, pa i o ovom slučaju predao mi je dr. Laginu dopis, što sam mu ga prije jednom dao.

Kako se inače sa svećenici kod nas,

Občina je učinila svoje, ona se je uime odnosnih občinara obvezala, da će sagraditi kuću i prema zahtjevu namještati plaćati k dohodku svećenika go-

Kod visokog c. kr. ministarstva za pogostije i postavu imao bi biti utok Anđelina Požara u Fregarju.
Kada je učinjen predlog u Dan-

Kad su ga prije tri godine iz Paza-
nja prebjegao, tražilo se je da od
njega da preko 1000 forinti u jednoj go-
dini vrati, da li s pravom ili ne, pač da
ne bude rešetom - ja sam osjetio da
O kapelarju ekspozituru u Pregari
interpeliralo se je pod 29. novembar 1895.
ali se nije, žalitoće, na tu interpellaciju
odgovorio. To mjesto i ne obči su župan
ni se erktom, vrloš obavili militar i sljede-

Uvjed razlažem: ja sam ovjekom, da
nepravom, ali, kad bi bilo pravom, pitam
kako se može, gospodo, tražiti od jednog
svećenika, koji imade godišnje plaće 800
koruna, da odplati 1000 for. u jednoj godini?
Ovaj je svećenik, kada mišlim, već tri go-
dine na svom mjestu pa nije još ni nov-
čica dobiti iz blagajne.

ni sa crkvom, svjet obavljat molitve i službu
božju u svojoj vlastitoj crkvi. Oni su uprav-
njerojatno učinili, kad su vrlo lijevu
kuću za izloženoga kapelana i, ake bude
mogude i za školu sagradili, ali da seda
nisi mogli doći do toga, da se sistemizira
mjesto svećenika, koji bi u crkvi i možda
na školi podučavao. Tako tamo nešta

Utok još nije riješen. (Ministar za boštvo i nastavu dr. barun Gantsch potice to glavom.) Dakle još nije došao od namještajstva na ministarstvo ili je tek valjda ovih dana u sklad postupavac. (Koju godinu ne služe božje, osim one, što ju sami crkvi obavljaju, niti podnake. (Zastupnik dr. Legionja: samo porez smiju plaćati!) To smiju. (Vasost): Država, kojoj narodi najbolja sinove

i poreze daju, trebalo bi da njim barem toliko dade, da njim srećenik obavija službu božju u djeci podstiče u svetoj vjeri, a kad bi bilo moguće i u obojici obuci.

O drugoj jednoj stvari govorit će možda kod razprave o noveli o Kongraju, koja će nadati se je, doći na dnevni red. Neće praviti nikakvih novih potekločaka učešće birača biti će uvelike ograničeno.

navelo 4. augusta 1891., dobit je onaj svećenik predložio faziiju 25. oktobra 1890. A i radi paušala za konje leži kod visokoga ministarstva utok svećenika Ante Požura iz Pregarja od februara 1895. Isto tako utok svećenika Franja Steffanputti iz

Svećenik moraju naime saći ići mokolo, te grožđje, vanu i druge stvari pobirati, da mogu popuniti konagrui i živjeti. Moraju se s toga misliti na to, da se ta kolektura ukinje, jer ponizuje svećenika. (Vilo pravo !)

ba je liza tako dugoga proučavanja posvrdilo stavu fasiju, a nije uzeo u obzir novu, premda su se prilike vrlo promjenile. Drugi jedan slučaj tiče se župnika ozubetskog. Taj slučaj barem sada nije došao u ministarstvo. To je prenijeta vidi suglasju sa generalnim gospodarjem pri običoj razpravi o bogoslovju i nastavi spomenem, da što prije bude gotov zakon o kongrui. U tom pogledu neka se pravedno uzme u obzir stališ, koji imade najavljivanju uveden u likidaciju donosi. Živim —

zadača u ljudskom društvu! (Zivio! — Govoriku čestitaju).

G o v o r

zastupnika Vojvodine Špičića izrečen u proračunskoj razpravi carevinskoj večera dne 5. januara 1897.

er je još tada bila likvidacija njegovoga predstavnika kod visokog ministarstva u Parizu, pa je mislio, da mora čekati, dok će fasija onoga rieši. On dakle nije u dva mjeseca, koja su u tu to odnoseći se ministarskoj naredbi od godine 1890. predviđena, predložio fasiju te s toga nije bio vrieme od 24. marta do 19. augusta 1893. dobit popune kongres. Ja mislim, kako je i kasno predložio fasiju za poboljšanje kongresa, da bi je barem morao dobiti po staroj fasiji, ali on nije za spomenutu vremensku razliku.

A sada na koncu još nekoliko želja gledje sistematiziranju dužobrižničkih mjeseta. Tu je najprije mjesto Rizika kod Vrbnika na otoku Krku, sa školom i sa 360 stanovnika. Ovo mjesto odajeno je više od mjeseta od crkve, želi svećeniku, te prepisujujem povoljno rješenje to stvari. Isto tako je kod ministarstva molba sa Vrba na otoku Krku, koje mjesto je više od mjeseta odajeno od crkve, sa preko 400 stanovnika, za svećenika, pa molim, da se i ovo molbi udovolji.

Onda je molba sv. Križa u mojoj odnoj občini Kastvu radi sistemiziranja oještva izloženoga kapelana. Već godine 1856. molilo se za to. Tada su crkvene i političke oblasti pristale, da se tamo pogrešno izložena kapelacija. Ali dosle su te godine, navlastiti bješao malo grožđia, a svičat nije mogao smediti. Stvar se je istre.

Dalje u prilogu

Objed na dvor. Kako ved naši čitači zauživ, bio je dan 13. januara ove godine pozvan, na dvorski objekt u Njegovom Veličanstvu, časaru i kralju, naš-narodni zastupnik g. dr. Matko Laginja.

Ako se name u obzir, da je to bio prvi objed za ovoga zasedanja, na koji su zastupnici u obče pozivani; ako se ne dolje promoci lica i maleni broj onih, koji su bili pozvani, onda se taj poziv načega zastupnika imam smatrati za očitovanje njegovo i naroda, kojega zastupa.

Necemo tim, da predjemo granice pristojnosti, ako recemo, da se neide na objed u cesar i kraljev dom, zato da se pozvanik dobro ne jede i napije. Ne, dospate protivno. Od svega onoga silnoga obilja, što je na stolu tako bogatog vladara, kao što je naš, svaki pozvanik uživa samo koliko je dostopno i pristojno.

Ali ovato pozvanje znamenjuje da naš hrvatski pak u Istri prvi dokaz onog zbiljenja što mora da obstoji između vladarske kuće i naroda, ako se, da bude sreća za jednoga i drugoga.

Ako promislimo, da zastupnik Laginja stane u Puli, pak, da nijedan put nije bio privaz bliže, kad god bi se u Puli desio koji clan cesarske i kraljevske obitelji, moramo to zapostavljene prisilati uplivu onih, koji su se na sili postavili među vladarsku kuću i ujezdu hrvatski narod u Istri.

Sada bi reći, da to po malo prestaje; našim zastupnikom, koji nisu ni knezovi ni grofvi, nego su kmetski sinovi i to javno izpojevaju, otvara se pomalo put, da mogu Njegovom Veličanstvu u lice redi štograd o narodu, koji zastupaju.

Tako je bilo i ovoga puta. Mi necemo, da cieli razgovor iznesemo, što je bio između Njegova Veličanstva i našeg zastupnika dr. Laginja.

Samo cemo spomenuti jednu točku za naš pak vrlo utješljiva, a ta je, da je među drugimi stvari cesar i kralj rekao:

"Vi ste ove prošle godine imali dosta nezgoda u Istri".

— Da! Veličanstvo! Bilo je u nekim krajevima proloma oblaka, pak su povodnje oškodile; drugdje tuča (grad), a skoro svuda, gdje rodi vino, jošin proizvod, koji se izvan pokrajine prodaje, slabo je poneslo radi poronepose.

„Zadostno!“, reče Njeg. Veličanstvo.

— Da, ali narod ima uvek tvrdu vjeru u milost Vašega Veličanstva, da ga nećeće zapustiti u njegovih nevoljih.

— Iz toga se vidi, da je Vladar dobro obavješten, i da mu je zastupnik prepunkio narod.

Po službenom oglašu u novinah bili su pozvani i veličajni sljedeci:

Generalmajor kuz Pavao Metternich, tajni savjetnici grof Karlo Bothenwirth, vitez Pratzak, vrhovni mještar grof Wolkenstein, glavni pomoćnik grof Paar, odjelni prestonik Szent-Györgyi, grof Adolf Dubsky, grof Mikloš Montecuccoli, odjelni prestonjuk vitez Plappart.

članovi gospodske kuće opat Hauswirt i vitez Leitenberger, zastupnici opat Trauttmels, Dr. Emanuel Engel, Dr. Matko Laginja, Dr. Otto Steinwender, dvorski savjetnici Dr. Adolf Beer i baran Malfatti, napokon kraljiči adjutant major baron Kulmer.

Znamenovanje toga poziva zastupnika dr. Laginja je tih vede, kada se ponisti, da je on bio pozvan k objedu Njegova Veličanstva kao predsjednik kluba neodvisnih hrvatskih zastupnika. Malta je to klub po broju, klubici, brojeći sa Laginjom samo pat član iva, sastojec naime iz njega, i zast. Spinčića, te iz zastupnika iz Dalmacije, Blažkinića, Dapara i Perića; ali mu se daju valika znamenost, - kako upravo rečena činjenica kaže. A pošto je g. dr. Laginja bio jedini od Hrvata i Slovenaca, to se može stalno redi, da bi jaše upravo on pozvan s toga, što je uzeo inicijativu za ustrojenje hrvatsko-slovenskoga kluba a carevinskom vjeću, da je dakle bio pozvan kao zastupnik hrvatskih i slovenskih zastupnika a carevinskom vjeću, kada zastupnici Hrvata i Slovenaca kod kraljevskog objeda, tako da su onim pozivom bili pozvani svi hrvatski i slovenski zastupnici, sav hrvatski i slovenski narod. Mi se tomu, iz svega srca radujemo. Njegovo Veličanstvo, naš premilostivi cesar i kralj, koji kao da svak godine mladi postaje, koji je veseala lica gledao svoj goste već u svojim stolom te posle objeta, a u vremenu najprijezajice razgovarao.

Oblastni izbori u Pomorju započeti će budućeg četvrtka. U posljedici početi će izbor u III. tjela te će se nastaviti sljedeća dana za isto tjelo pak za II. i za I.

U budućem broju javiti ćemo svakako

uspjeh tih izbora, bar za III i II. laborne tjelo.

K govoru zastupnika Vjekoslava Špirića. Upozorjujući našu čitatelju na govor našeg zast. g. Vjekoslava Špirića o "čestih i vodah, opažamo, da su rezolucije i predlozi, koji se u njem spominju, kao oni, koje je postavio proraski odbor a carevinsko vjeće poprimilo, bili prije tog postavljanja, po našim zastupnicima S p i n ī ī u, odnosno Laginja i obrazloženi u oduljim govorim, i da je samo uslijed njihova truda i obrazloženje te preloga proraski odbor ustrojio, a kada je postavio. Jedna rezolucija postavio je bio a imo njihovo njihov drug, zastupnik B rankin.

Javni sastanci političkoga društva Edinosti obdržavani prosla nedjelje u Trebišnjici u Koloniji, bljuna mnogobrojno posjećeni i na istu sve predložene rezolucije jednoglasno prihvaćene. U Trebišnjici htjela je žarenjačka fokara proti našim rodoljubom demonstrirati, ali njoj to nije uspijelo, radi toga silna ogorčenost među tršćanskim obrazcima.

Prva talijanska propovjed u Rojanu bila je u nedjelju dne 17. Kako izvješćuje "Edinost" propovjedi je prisutstvovan 13 Rojančana, nešto Grotana (Kraselj, Vipavci i Bakini) a svi ostali talijanski iz grada Trsta. Ovi su dakle bili bez dvojebiši došli u crkvu u Rojan jedino radi toga, da pokažu, kako je potrebita talijanska propovjed u Rojanu za Talijane . . . iz Trsta.

Sada će biti tršćanski židovi zadovoljni što su u slovenskoj župi prodiše talijanski. Ovo je njihov i jedino njihov uspjeh!

Zadnji javni sastanak političkoga društva "Edinost". Naša političko društvo uresko je za podješu dne 24. t. m. poslije podne svoj zadnji sastanak ova vrsti u sv. Križu — u gornjoj okolici t. j. u VI. izbornom kotaru. To će biti naime zadnji javni sastanak, na kojem će se razpravljati rezoluciju o ustrojenju kotarskoga poglavarstva za tršćansku okolicu.

Ostermanovi ubojstvo pred sudom. Dne 19. t. m. započela je pred porotnim sudištem u Gradcu glavna razprava proti talijanskim stražarom, koji su lanjske godine na glavnom trgu u Malom Lošinju probili mladog hrvatskog morsara Oktavija Ostermana, jer je pjevao hrvatske pjesme. Kao glavni svjedok pozvan je k razpravi poznati hrvatski tenorista Lošinjan g. Ivan Račković, danas član ljubičanskog kazališta, koji je bio prisutan na toj učestviji. Uzlanina po osobi 1. krunu.

O d o b r o.

Iz Vabriga (občina Poreč) pišu nam 18. t. m. Ni mi se nemamo voljati, g. ureduće, dobrom ljetnom jer nam je nesretna tuča odnesla dobar dio našeg najboljeg prijatelja t. j. vina. Protiv reospori braniili smo se uspješno, i da nebijaju nesretnu tuču, mogli bismo se danas poljatiti dobrom ljetnom. Dočim je naše selo pridjeljalo prvašnjih godina i preko 2000 hektolitara vina, imademo ga jedno jedva nešto oko 1000 hektolitara. Malo je to doduse, ali ono što je, dobro je i zdrobiti.

Gospodra trgovci sa vinom i krčmari

mogu dakle k nam pouzdanjem doći, jer

ćemo ih poslužiti dobrom kapljicom i ne-

risnjom cionem (Tko bi očio o tomu po-

bližih vijesti, neka se obrati na naše ure-

ništvo. Op. Ured.)

iz Rieke pišu nam 17. t. m. Naše "Ungarez" tare još uvek briga radi budućeg guvernera. Nadaju se svakemu, ali se pravo nezna kdo će ih usrediti. Bio ovaj ili onaj, toliko je stalno, da će biti osoba, koja će prvom redu pronikati ovde madjarske interese.

Vi znate, da vlast između naših "Ungarez" i njihove vitezke brade već prijateljstvo, ali to je sve umjetno. Pravi Madjar neveruje rieškomungarezu, kao što ni ovaj neveruje Madjaru. Oni su si nevoljni braći i prijatelji, a da uzmognu zajednički i složno raditi protiv trećem t. proti Hrvatu.

Madjar znaće, da je riečki ungarac najveći egoista, i da se drži Madjara jer mu to rađen poduša. On znaće nadajući, da je "Ungarez" prva i zadnja misao — poslije trbuna — irredentizam, koji su ujedno po malo uljevali istarski ne-pašačani.

"Ungarez" pasuprot znaće, da madjarski ciganici i ciftici denose na Rieku milijune radi Krasniči očiju rieških "Ungarez", već radi sebe, radi svoje lastine i nadutosti.

Kao što mori naše "Ungarez" pitanje o guverneru, isto im tako razbijaju san-pitanje o budućem načelniku. Imena Gelatich i Dall Asta drži se još uvek na površini. Škoda, da im naši susedi sa Šušaku nemogu posuditi svoga Bachicha!

Vaš amjeriški i mladi umjetnik E. Pavacic slikar iz Omilja, izložio je ovde krasnu sliku starca samostanca. Slika je toliko krasna i tako uspješna, da se neće drugo nego občenito pohvaliti. Rieška novina, koja doista nisu ni prijazne ni niskokvalitetne, pohvaljuje vlastim i velikim umjetničkim djelom.

Iti umjetnik naslikao je u naravnoj veličini i dra. Bencana il Bencana il Ben-

čanu, kako se komu svijđa, jer se on na nečiju ti nasretuci, da neima sile na sva tri načina jur pisao.

Kod mladoga umjetnika naručio je gradsko poglavarstvo sliku bivšeg načelnika Ciotte.

"Lavor" list zabavi i ponci. Na mjesto vredne "Iskre" koja je prestala izlaziti u Zadru, prikao je pod uredničtvom dnevnog našeg zemljaka, pjesnika i stradnika g. R. Katalinčić-Jeretova "Lavor", te je juvinizirao izasao prvi broj. U tom krasno uređenom broju nalazimo kano suradnike poznate hrvatske pjesnike i pisce g. D. Tresića, Širovici, Kunčića, Ostojića, Karanasa itd.

Mi se nadamo, da će "Lavor" pod spremnim uredničtvom našeg Jeretova i sudjelovanjem spomenutih mladih književnika procvesti i doneti željena ploda — što neka Bog dade!

Prilog. Današnjemu broju dodali smo "Prilog" od dve stranice.

Listnica uredničtva.

Gospodin N. N. Paljčićina: primili smo pismo od dne 17. oktobra 1896., ali depis ne biste za javnost, jer se bojasmo neprilika. Mi ne studimo onakvih stvorova, ali moramo paziti i na svoju kožu, jer smo pred sudom sudjelovani. Lajko je udariti, ali treba uzeti na sebe i odgovornost za taj udarac.

Gosp. y-x u P. Preporučamo Vas, da pišete u buduće što jednostavnije; da ne biste naši učenici izazive; ne zaboravite, da pišete za hrvatski pak Istre, nipošta za profesora ili za akademiju. To vredi i mnogim drugim našim dopisnikom. Živili!

Gosp. S. Z. u V. Šćeljkiju proti proraspori daju gospodarsko područnice na posudu same svojim članovom, a pošto ne imate tamo takova područnica, morate ćete sami obaviti si ţitraljke ili više od vas zajedno. Ovdje izrađuju takovje ţitralke načinjiv g. M. V. Živic. Da ste nam zdravo Vi i svi tamo naši!

Zahvala.

Hrvatski akademici gradjanji iz Vodnog i Opatije zahvaljuje se najlepše na dobrovoljno ustupljenim prostorijama društva "Zora" u Opatiji; pjevačko-tamburaškom društvu "Lavor" u Opatiji; na dobrovoljnom prislušku "Narodne Čitanice" na Rici, na pokon svoj onej slavnoj p. n. gg. koja su bud prisutnosti bud dobrovoljnim primisima pomogla i omogućila, da je zabava enako ijepe uspjela.

Srdačna hvala svima!

ODBOR.

Vodnko-Opatija 19. siječnja 1897

Zahvala.

Nije podpisani zahvaljuje se najljepše u ime svoje i u ime svojih seobčinara, veleničenom g. dru. Ivani Kalčiću, vojničkom stabnomu liečniku, rodnom iz Lipa (občina Jelšane), a sada službeničem u Budimpešti, koji je naše selo bogato nadario do tri puta jest prvi put daš nam je kao podršku za školu for. 200.; drugi put daš (majna 1896). Op. Ured.)

iz Rieke pišu nam 17. t. m. Naše "Ungarez" tare još uvek briga radi budućeg guvernera. Nadaju se svakemu, ali se pravo nezna kdo će ih usrediti. Bio ovaj ili onaj, toliko je stalno, da će biti osoba, koja će prvom redu promicati ovde madjarske interese.

Vi znate, da vlast između naših "Ungarez" i njihove vitezke brade već prijateljstvo, ali to je sve umjetno. Pravi Madjar neveruje rieškomungarezu, kao što ni ovaj neveruje Madjaru. Oni su si nevoljni braći i prijatelji, a da uzmognu zajednički i složno raditi protiv trećem t. proti Hrvatu.

Madjar znaće, da je riečki ungarac najveći egoista, i da se drži Madjara jer mu to rađen poduša. On znaće nadajući, da je "Ungarez" prva i zadnja misao — poslije trbuna — irredentizam, koji su ujedno po malo uljevali istarski ne-pašačani.

"Ungarez" pasuprot znaće, da madjarski ciganici i ciftici denose na Rieku milijune radi Krasniči očiju rieških "Ungarez", već radi sebe, radi svoje lastine i nadutosti.

Kao što mori naše "Ungarez" pitanje o guverneru, isto im tako razbijaju san-pitanje o budućem načelniku. Imena Gelatich i Dall Asta drži se još uvek na površini. Škoda, da im naši susedi sa Šušaku nemogu posuditi svoga Bachicha!

Vaš amjeriški i mladi umjetnik E. Pavacic slikar iz Omilja, izložio je ovde krasnu sliku starca samostanca. Slika je toliko krasna i tako uspješna, da se neće drugo nego občenito pohvaliti. Rieška novina, koja doista nisu ni prijazne ni niskokvalitetne, pohvaljuje vlastim i velikim umjetničkim djelom.

Iti umjetnik naslikao je u naravnoj veličini i dra. Bencana il Bencana il Ben-

Za odbor:

Ciril Kalotić cand. med., M. Crkvenac, t. 4. podpredsjednik.

Prilog br. 3 „Naše Sloga“.

nuti, da za 11.000 Hrvata neuna ni jedne hrvatske škole, a u koliko ih ima, to su talijanske, u kile zavolj za potalijanjenje. (Čuje!) U kotaru Pula bilo je 914 djece, koja nemaju škole, a u kotaru pažinskom 5919, te u kotaru Lošinja 2677. Ako se uvaži, moja gospoda, da svaki i najmanji talijanski grad ima pučku školu, da i u najmanjem mestu, u kojem ima Talijana, postoji talijanska škola, te se od tada razabare, da pomanjkanje škola obstoje samo za hrvatsku i slovensku školu i da 17.000 djece, koja nemaju škole, jesu hrvatskoga ili slovenskoga poriška. Da je tomo tako, da naime manjkuju škole za hrvatsku i slovensku djece, vidi so iz toga, koliko razreda postoji za Talijane, koliko za Hrvate, koliko za Slovence. Prema posljednjem običem popisu ima 18.000 Talijana — govorim uvek u okruglih brojevih — a ovi su imali 175 talijanskih razreda; zatim ima u Istri 14.000 Hrvata a ovi imaju 75 škola. Dakle Talijani koji je po broju manje od Hrvata, imaju 100 razreda više od nas! 44.000 Slovence istre imaju 30 razreda.

Iz navedenoga može školska uprava razabati, gđe i za koju djecu su imadu dizati školu, da se zakonom i zaključkom ovo kuće udovolji. Ako se u zadnje vrijeme i nešto radi, to ovo povećanje ne ide u korist onih, koji najmanje imaju, uego u korist onih, koji imaju puno.

To se je primjerica u školskoj godini 1892/3. na 1893/4. podigalo 16 razreda i to 12 za Talijane, 3 za Hrvate i samo 1 za Slovence. Dakle oni, koji rođi imaju više, dobivaju još više nego oni, koji imaju manje.

Školska uprava imala bi i drugu dužnost, naime ona bi morala, da udovolji državnom temeljnom zakonom, školskom zakonom, pedagoško-didaktičnim načelima i načelu knjige, paziti na to, da se materinji jezik uvede kao nastavni jezik. Da u Istri imade kako pano škola, u kojih nastavni jezik nije onaj školsko djece, vidi se iz sponematu godišnjeg izvještaja, dakle službeno.

U godišnjem izvještaju možete čitati, da se ne povoljniji uspjeli pučke škole imaju pripisati tome, da mnogo djece nekih pučkih škola u Istri ne poznaju nastavnog jezika. Školska uprava morala bi dakle izpitati, a one bi luhko kroz vlastite organe mogla dozvati, gdje materinji jezik nije nastavni, pak bi onda imala uvesti ondje materinji jezik. Ja bili Vam mogao tu uvesti jako puno primjera, posto čitavu zemlju dobro poznam, ali Vam neću brojkama dalje dosadjavati, posto imam da navedem još drugih primjera.

Niti pomanjkanje škola, niti okoinost, da materinji jezik nije nastavni, nisu Hrvati ili Slovenski skrivili.

Ovi mole, da im se škole ustroje i da se uvede njihov materinji jezik, ali im se malo ne uvažuju. Tako su molili za škole: u koparskom kotaru u Škofiji, Plaviji, Dragi i Trščakih; a u voloskom kotaru u Pahlinu i Pasjaku; u kotaru porečkom u Gradini, Vabregi, Zreju i Svetom Lovreću itd. U kotaru pozinskiom u Zabrežanu, Svetom Lovreču, Predubcu itd. a nisu još otvorene škole u Martinščici i Sv. Ivanu na otoku Cresu. Molilo se u kotaru pažinskom i za mjesto Sušicevica školu, kako mi se javlja u listu, kojega sam danas primio i iz kojega da je još više sponemati (Zastup. dr. Schleicher: Koji je tamo nastavni jezik?) Nema ga, gospodine zastupnici, u ovih sponemenuh mjestih. Zašto je i to, da su neka nejesta u raznih kotarima molila za uređenje materinjeg jezika kao nastavnoga, tako u. pr. u Početi stanovnici iz Fontane, Krasice i Materada. Ali ovi su molili za kruh, a kamenjem su ih tukli, jer su imali talijansku školu, da ih se lagaju potalijanci.

Mnoga su učiteljica mještua u Istri odvare privremljeno, premda su u toči osobosljivo, da budu definitivno namještene, a to bi važno zato, jer se zemaljski odbor diži pravila, da gdje ima samo jedan moliti, a ne troje, ne može biti nitko definitivno imao ovakvu. Na međutim to vredi samo za hrvatske učitelje, kako smo kasnije pokazali.

Prije sam godine čitao, da je u kotaru koparskom, gdje je 18 slovenskih mjesta sistemizovano, u svemu samo 9 po-punjeno, jer neima učiteljicu. Ovdje je dođe premljin predlog radi povišenja kreditu za stipendije, pa bili ja visoku vladu molio, da taj predlog uvaži i da navlastito dade podpore hrvatskim i slovenskim pioncem, jer trščanski i istarski talijanski djece dobiju i onako dosta stipendiju, da mogu svoje name dovezti u Trient i Roveretu.

Imade stanovnih čimbenika u Istri, koji sve moguće čine, da Hrvati i Slovenci o-taru nenaobravaju. Tu je to u njihovom interesu i u interesu onih, koje oni zastupaju. Oni stavljuju skoro svakoj hrvatskoj školi sve moguće zapriče, ili ako ustrojio koju školu, onda mora, je li samo moguće, biti ta škola talijanska. Imenito jest to talijanska i talijanskog misljenja občinska zastupstva, zemaljski sabor i zemaljski odbor. Visoka školska uprava znati će to valjda iz utoka, koji vrlo često dolaze od zemaljskog odbora, gdje se isti svakom ustrojenju hrvatske ili slovenske škole proti.

Ova će također znati, da dolaze pritužbe na upravno sudjelu proti osminku hrvatskih škola i izreda. Zemaljski sabor nam je u zadnjem svojem zasjedanju pokazao svoje misljenje u tom pogledu, navlastito s dvjema činjenicama. Prvo, što je prihvatio zakonsku osnovu o školskim takša, a drugo, što je zabilježio kredit za osnivanje novih škola.

Gospodo moja! Zakonska osnova o školskim takša bila je već godinu 1894. jednoglasno od talijanske većine prihvadena. Tada se visoko ministarstvo nastave nije učelo primakuniti, da ova zakonsku osnovu podstare na sankciju. Zemaljski sabor je isti i god. 1895. predužio, ali onda je radi brutalnog postupanja proti manjini zemaljski sabor razpustio bio. Ustavninsku, koja bi bila nečeg bolje do stojan, iznio je zemaljski odbor i godine 1896. ovu zakonsku osnovu, koja je i od čitave redine zemaljskog sabora, od 20 zastupnika, bila prihvjeta. Hrvatski i slovenski zastupnici, manjina zemaljskog sabora, bili su protiv tih školskih takša.

Godine 1894. govorili su proti osnovi i naveli razloge, predložili, da se predje na dnevni red, ali nije nista pomoglo, za kojku je osnova bila prihvjeta. Godine 1894. govorili su proti osnovi i naveli razloge, predložili, da se predje na dnevni red, ali nije nista pomoglo, za kojku je osnova bila prihvjeta. Navodni ovđe za primjer porezne občine Žbandaj i Baderiu u mjestnoj občini Poreč, i više poreznih občina u mjestnoj občini Cresu. Sto se nadalje tice sredstava, da se podižu škole, morala bi po mom nazoru priskocići država. U Češkoj, u Bukovini, pa i u drugim zemljama podupire zemlja podizanje pučkih škola. Zemlja Istra, nježino zastupstvo naime, ne samo da se podupire, nego stavlja na put još zaprieka. Po glasu zakona nije država obvezana pomoći pruziti, ali jest moralno po poslovici, što sam ju prijavio godine u jednom ovilješnjem listu čitao: ubi aequitas evidens poscit, subvenendum est. (Gđje pravodost traži, moja se pomoći.) Ako hoćemo škole, onda se moraju i sredstva za to odobriti, eventualno i dati. To nekakn samo visokom upraviteljstvu nastave, nego i veleslavnom pravnicuškom odboru i veleštovanom gošdinu izvještitelju u školskim stvarih. (Sljedit če).

Posto janara i februara 1896. radi brutalnog postupanja nisu više mogli ostati u zemaljskom saboru, postali su na godinu ministra nastave spomenica i na veli razloge proti taj zakonskoj osnovi o školskih takša; stavio sam također prošle godine u proračunskoj razpravi predlog proti uvedenju školskih takša, ali sve bijaše uzalud.

Ova zakonska osnova bila je potvrđena i sad se više ne može proti njoj govoriti,

da se može samo kod nastavnog ministarstva i kod zemaljskog sabora umoliti, da barem za sad ne stupi u život, i da se dobije vremena, da se što bolje stvari.

Najljepše pakod kod tega je, da oni, koji su ovu zakonsku osnovu prihvatali, na sve načine u najnajliš slojevih pučanstva raztraruju glasom, da smo mi hrvatski i slovenski zastupnici tu zakonsku osnovu prenovočivali.

Oni naišao vide, da su i Slovensci i Hrvati i Talijani nezadovoljni s tim zakonom, pa hoće sad, da svake kriviju na ono, koju su saslužne učinili u toj stvari, i koji su dupalo sva sredstva, koja su im pri ruci bili, upotrijebili, da tu zakonsku osnovu osuđuje.

Školske takše uvedene su samo u nekih pokrajnjih, ali u svih tih zemljama — ja sam stvar pravdu — postaje također razredi školskih takša, viši i niži, za bogatije i siromašnije. U Istri moraju svi roditelji, bili bogati ili siromašni, platiti 6 kruna školske takše.

Kako čijem, u Češkoj se školska taksa preživila, pa mi prijeval dr. Slavik reče, da se misli na to, kako da se taj zakon ukine, jer zadnje mnogo posla, a vrlo malo koristi; ali kod nas se baš baš to investi, što je u drugih zemljah na smrt odsudjeno, samo da se zaprieci podizanje pučkih škola.

Nije to prouzročilo šolske takše, što treba više mnogo novca, da se škole utemelje, jer za talijansku školu troši se novac razsipno, nego talijanska veduna zemaljskog sabora hoće, da uvede školsku takšu, gdje nemogu ni svoju djece odjeuti, ako hoće da imaju školu.

To van dake nije ništa drugo, nego sredstvo zastrastišće školskom takson, oni su tako siromašni, da u mnogo slučajeva ne mogu, da podignu školske zgrade, a da bili da još placaju školsku takšu, gdje nemogu ni svoju djece odjeuti, ako hoće da imaju školu.

Namjestnik san, premi nje prijatelj nas, Hrvata i Slovaca, anglošao je u svom govoru 8. januara 1896. potrebu, da se podignu nove škole i tražio, za to i kredit, ali talijanska većina zemaljskoga sabora je u sjednici od 5. februara pr. g.

njemu, odnosno e. kr. zemaljskom školskom vijeću izvukla nužne kredite za podizanje novih škola, dok se ne uvedu školske takše.

Također prilično morao bi se ipak jednom kraj učiniti, a to bi mogla školska uprava i učiniti, kad bi samo litjela, i to po §. 59. drž. zak. o pučkih školat.

Stanovnici, također Hrvati i Slovenci, plaćaju već 27 godina namete za pučke škole i njima se čini unječa nepravica, ako nemaju potreblih škola.

Ako pako zakon zahtjeva, da se škole osnivaju, onda se imaju i sredstva za osnivanje pučkih škola priskubiti. A to bi moglo biti ili povisjenjem zemaljske školske zaklade, ili također utemeljenjem kotarskih školskih zaklada, kao što takove već u drugih pokrajnjih postoje.

Vlada bi se imala i za to pobrinuti, da se upotrebe posebne školske zaklade za škole.

Možda gospoda ne znaju, da u Istri postoje statovite bratovčine, i da se od komadih nijihove glavnice mora upotrijebiti po jedna trećina za crkve, uboge i škole.

Imade maogo hrvatskih i slovenskih poreznih občina, s kojimi upravljaju talijanska občinska zastupstva, te inadu takove školske zaklade, koje iznose tisuće i tisuće, pa te porezne občine nemognu dobiti školu, akuprene inadu takovih zaklada, te bi se novac iz bratovčina morao rubiti za uzdržanje škola.

Naydoni ovđe je za primjer porezne občine Žbandaj i Baderiu u mjestnoj občini Poreč, i više poreznih občina u mjestnoj občini Cresu. Sto se nadalje tice sredstava, da se podižu škole, morala bi po mom nazoru priskocići država. U Češkoj, u Bukovini, pa i u drugim zemljama podupire zemlja podizanje pučkih škola.

Zemlja Istra, nježino zastupstvo naime, ne samo da se podupire, nego stavlja na put još zaprieka. Po glazu zakona nije država obvezana pomoći pruziti, ali jest moralno po poslovici, što sam ju prijavio godine u jednom ovilješnjem listu čitao: ubi aequitas evidens poscit, subvenendum est. (Gđje pravodost traži, moja se pomoći.) Ako hoćemo škole, onda se moraju i sredstva za to odobriti, eventualno i dati. To nekakn samo visokom upraviteljstvu nastave, nego i veleslavnom pravnicuškom odboru i veleštovanom gošdinu izvještitelju u školskim stvarih. (Sljedit če.)

(Slijedit če.)

Iz: Možda gospoda ne znaju, da se podupire zemlja podizanje pučkih škola?

Iz: Ne, nego su zakonom doljeni različita skupina ljudi, koji biraju po jednoga ili po više njih.

Marko: Kakove su to skupine?

Iz: Evo ovakove: Jedinja, prva skupina ili kurija, to su veliki posjednici.

Briga skupina ili kurija, to su gradovi.

Treća skupina ili kurija, to su tvornice komore.

Ali ta druga i treća kurija u nekih su zemljama složene, te biraju zastupnika skupa.

Cetveta skupina ili kurija, to su rukoviti skupice občine.

Peta skupina ili kurija zove se občina, jer se u njoj ne gleda, jesu li veliki posjednici, ili si gradjan, ili trgovac, ili seljak. To je nova kurija utemeljena zakonom od 14. junija 1896., za to da prevagove malo narod sa srojnim glasom nad one, koji su bogati.

Marko: I može prevagouti, samo ako ga je volja, kad se broje lici, a ne žopovi.

Iz: E, nego nemoj misliti, da će ti i žena i dječa glasovati; inači i tu svoj red?

Marko: Pa kakav je to red?

Iz: Evo ovakov, kako je razloženo dalje.

Marko: I može prevagouti, samo ako ga je volja, kad se broje lici, a ne žopovi.

Iz: Tko je izabran zastupnik za občinu skupinu?

Marko: Tko izabira zastupnika za občinu skupinu?

Iz: Zastupnika za občinu skupinu izabirat će izabrani biraci ili fiducijari.

Marko: A tko će moći izabirati te fiducijare za občinu skupinu?

Iz: Tu je labka! Tu se ne pita plaća li kralj učinak, ili ga ne plaća, jesu li bogati ili siromasi, jesu li veliki posjednici ili si mali kmeti. Ta je to doista, da si muzika glavi i da si načinio 24 godine, i da si barem u njezini nastajanju tamo, gdje stamnes, kad se izbore. Da kako je moraš biti austrijski državljanin, jer tko je od drugoga kralja, on ne može pravu glosovati. (§. 9-a zakona 14. junija 1896. br. 169.)

Marko: Lako je ta, mi suvi svi od našega kralja i doma sna. Ali kako je za one, koji su učinili bili kažnjeni, ili kažnjeni?

Iz: Za nje je ovako: Ako te je sudila politička vlast, recimo kapitan, makar da si bio začvoren, to ti je škodi. Druga je, ako te je sudio sud! Tu je zakon ovakov: Ako si bila sudjen za veliki kriminal, oda valja da je proteklo vremeno otkaz si izazao iz kriminala, i to: valja da je proteklo deset godina, otkaz si odjedno, ako si bio suđen na pet ili više godina. Ako si bio suđen na manje od pet godina, ali svejedno na veliki kriminal, onda treba da je proteklo pet godina, otkaz si izazao iz kriminala. Ali tumači i manjih čina, makar nisu od rologa kriminala, radi kojih treba da je proteklo tri godine, otkaz si odjedno zatvor.

Ti se čini zova prekršaji prevare, provjerenja i kradje. (§. 20. 4. zakona 14. junija 1896. br. 160.)

Marko: Dakle recimo, ja ga znam, koga jo lani mali sud sudio na kradju na mjesec dana zatvora ili arešta i odsjedio ga je. Hoće li on moći ove godine glasovati?

Ive: Ned! Valja da bude prošlo tri godine, odkad je odsjedio.

Marko: Recimo jedan je sjedio u Kopru pet godina i više, ali već je prošlo deset godina, da je odsjedio; kako će biti s njim?

Ive: On može glasovati, jer je vremena pokrilo slab glas ili nesreća.

Marko: A recimo jedan je sjedio manje od pet godina u Rovinju ili Kopru, ali je prošlo već pet godina, odkada je odsjedio; kako će biti s njim?

Ive: I on može glasovati, jer je i za njega po zakezu vremena pokrilo slab glas ili nesreću.

Marko: Sad razumim! Hoće se od velikoga kriminala, da je prošlo već 10 godina ili barem 5 godina otkad sam odsjedio. A mali kriminalci nista ne škodaju; samou su od kradjevi ili prevara, oni kratači, glas, ako nisu prošle tri godine.

Ali recimo jedan takav dodje na glasovanje, pak mu koji od komisija ili povjerenstva reče: Ti si bio u zatvoru, ne imas prava glasa. Što će on, koji je sada miran i uredan?

Ive: Ako nije prošlo vremeno po zakonu, neka mi ne dodje na glasovanje. Ali ako je vremena prošlo, takav bi dobro učinio, da pri onom tribunalu ili sudu, koji ga je sudio, pita potvrdu, da je prošlo toliko i toliko vremena, otkad je odsjedio, i da je utruvala zaprcka, koju mu je pričila glasovati.

Marko: Ali kad mu ni uz takovo potvrdu nebi mogao glasovati?

Ive: Odu neka četi, što ga Bog nadaljuje. Zakone moraju poštivati oni, koji su u komisiju ili povjerenstvu izbornih, kao i oni, koji imaju pravo izbirati.

Marko: Sada razumijem dobrahnu. Svaku župnicu glava, što je navršila 24 godine života i nema poroka od kriminala, ili jo od poroka po zakonu već očišćena, može glasovati fiducijskim novac ili petog skupini. To je dobro izborničtvu. Tu se ne pita koliko plaća. Ja bi i dobrim gospodaricem i svakoj punutnoj blagarcici da takovu pravice.

Ive: I ja bih joj da takovu pravica, a ukratko bih je svim onim mužjima, koji prekredno pišu ili drugaćije razispitljivim mukom svoju i svoje djece i svojih starijih.

Marko: Ja znam čovjeka, koji je navršio 24 godine, ali ima sirota kuraturu, kao da je dijet, jer su obuvali, da mu je glava pomučen. Hoće li glasovati on ili kuratur?

Ive: Neće ni on ni kuratur (§. 21, 1, zakona 14. junija 1896. br. 169.)

Marko: Ma ima ljudi, koji misle, da su još pod kuraturom makar su navršili 24 godine. Kako je s njima?

Ive: Oni misle krivo. Kad si navršio 24 godine, sve jedno si za glasovanje sam svog, makar da ti sudeće nje da pišu.

Marko: Ima jih koji su se naselili ovim iz Italije pred 10 ili više godina, a tako jih je u Istri iz Trsta, iz Dalmacije, iz Kranjske. Kako će biti s njima?

Ive: S njima će biti tako, da oni dosegli iz Trsta, Dalmacije ili Kranjske mogu glasovati kao i mi; a onaj, koji je došao iz Italije, ne smije glasovati, ako ne dokaze, da je primljen za mafaga, da je prisegao našemu cesaru i kralju. —

Marko: Jos mi je jedno mutno. No znam hoće li u tom novom izborničtvu, u toj občinskoj kuriji moći glasovati i one i svi sinovi od njegove kuce, koji su navršili 24 godine?

Ive: Hoće! Ličep! Če glasovati i otac i sinovi, jer se računa, da je ovo novo izborničtvu dano i onim, koji su služili vojsku; a ako niste, plaćaju i onako vojačku takvu, dakle je prava, da imaju glas. Da pitate u gospodara, moći će glasovati i njegov sluga. Pustite će moći svi starolom doći do svoje občine iako je navršio 24 godine, moći će glasovati.

Marko: Tu je prava. Sada razumim: Fiducijsare za jednu zastupnicu glasovati ćemo svi skupi, ni bogat ni ubog, ni stariji ni mladiji, same da si preko 24 godine i da nisi odmala obučen od kriminala.

Same mi je još mruno: Može li glasovati i biki glasovan jedan čovjek, koji je pod stolnj ili ti filijanac?

Ive: Ne može! (§. 20. 3. zakona 14. junija 1896. br. 169.)

Marko: A može li glasovati jedan, kojega uzdržaje občina u milost?

Ive: Ne može! (§. 20. 2. redenog zakona)

Marko: A može li glasovati jedan, komu je občina dala jedan ili dva puta štogradar

pomoći, da se prehrani, jer je bila slabija tijatina?

Ive: Taj može glasovati, jer milost nije trajna, nego prolažna. (§. 20. 2. redenog zakona)

Marko: A može li glasovati vojnik, dok služi?

Ive: Ne može, ni oficir, a kamo li podčestnik ni momak. (§. 20. 2. redenog zakona)

Marko: A može li glasovati žandar?

Ive: Ne može, ni ako je na dopustu za kratko vreme. (§. 20. 2. redenog zakona)

Marko: Rekl sti „dok služi“. Dakle onaj, koji ne ima još odputna ilišni obšidni ilišni konjedan, zar ne smije glasovati, ako je i preveliko 24 godine?

Ive: Nije tako! Nego samo ono vreme dok ista služi, kako se reče dok je kod kumpanije, no smije glasovati. A kad ga odputne od stojne službe, jer je izvršio svoju tri ili četiri godine, on može glasovati na milu volju.

Marko: Da moj sin dobije od kumpanije dva tri dana dopusta, on baš navršio 24 godine, pak da su po sredici izbori, bi li smio glasovati, da nas bude više?

Ive: No bi, jer je samo privremeno na dopusta; on i svejedno, kako zakon kaže „od momčadi oružano sile“ i ne smije glasovati. (§. 20. 2. redenog zakona)

Marko: Reservni i domobranac ili ti landver, može li on glasovati?

Ive: Može, bez straha, ako je doma.

Marko: O, hvala Bogu! Sada smo za svaku na čistinu, samo nu znam, kada će biti ti izbori, ni kada imamo birati fiducijske, ni komu da se oglašimo?

Ive: To ćemo proučiti odmah sada.

Marko: Ali da, samo još jednu sam bio za boravio. Ja znam mladića, koji je navršio 24 godine, ali je ostao nekako mladionac, pak mu su bi dali ni 22. Hoće li mi vjerovati?

Ive: Dobro bi, da ide u veličanstvena svoga župnika ili plovana, pak da od njega prima pisano pod pečatom, da je navršio 24 godine. To da neće sloboma na izboru.

Marko: Hoće li se biljeg ili bula?

Ive: Neće, jer su naši za te posle veđi dolili biljeg.

Zašto od 14. junija 1896. broj 169. određuje, da izprave ilišni instrumenti, kojim se dokazuje pravo izbora, proste su od bilježivine (§. 9. a)

Marko: Biće, po mojim glavama htjelo bi se, da ljudi svakuda digne krste, galjegod se boje, da bi jin talijanski izborino povjerenstvo činilo nepriliku. Jesi bi dobro bilo, da nam pišu vrlo na pismo svih, koji su do konca ovoga mjeseca navršili 24 godine, pak da nam poređe preuzimena po slovima i da udre plovanijski pečat i svoj podpis. Onda bi se odmali liepo strakova moglo maci. Malo je trudna, ali kad ne treba biljeg ili bula, ta bi još najkraće bila.

Ive: Da, to bi bilo dobro! Odgo ne možete tog dobiti, pitajte u kapitanata, neka prosi župnika i vi ga prosite, da na dan izbora bude tamno, neka se nebi dognjavaši sliši ne prevara, kao drugi putevi.

Marko: Aj, po ovi križ gospodina Boga, neka se ne budu šalili s narodom, nego neka liepo po zakonu žive, jer kada je takova množica skupa i u tolikih londi zatkipi, moglo bi i prekipiti.

Ma što mislite, hoće li biti novjere od samoga našega puka?

Ive: Ja se nuan, da neće, jer je pušk pregleđen teride od 10 usta do 10 usta pjesma, kako je Zrinović ban u Sigetu nastavio solu na gradske zide i svojoj družbi rekao, da će objesiti na njin onoga, koji bi samo spomenuo, da se Turkom predaja. Pak naperi tamnina visala na bednjan od boljega grada i svojoj je držuli govorio:

Ćajete li braće vitezovi, ako bi se koji od vas naša, pak spominje, da se predademo, dizat ću ga na višu tanku, makar bila ista moja majka!

Marko: Tako je! Ali je se bojim, da će Talijani preinod sa svojim glasom, jer u gradu da svaki ima svoj glas, a mi tek po fiducijske izbiramo zastupnika.

Ive: Nije tako u oru novoj kuriji, nego će u ovom novom izborničtvu morati birati fiducijsare i gradovi, ne samo selo (članak II. slovo C. zakona 14. junija 1896. br. 168.), pak budući da se fiducijske braće po duši, a nas je u Istri puno više, nego u Talijani, tako mi moramo predobediti ovoga jednoga zastupnika, koji će biti od pet nove kurije?

Marko: Da tako će biti, niko svaki od naše strane uobičajio svoju dužnost i ako drži za svoju krv, ako ne bude predman.

Ive: Bog da isti dobro i sreti neprilike njegove i naše. Nego učinimo mi napred, kako ti posli gredu.

Poglavlje treće.

Marko: Kada, gdje i kako se obavljaju izbori fiducijske, potočurije? Kada ćemo biti zvani na izbore?

Ive: Ne zna za još dana, nego biti će brzo, možda glas, da su izbori, dodje još prije nego li bude tiskan ovaj naš razgovor.

Marko: To ćemo pravo odrediti izbore?

Ive: Ministarnutriji postora u Beču izdaje na svoje zemaljske poglavare, da su po volji cesara i kralja raspisani izbori. Zemaljski poglavari onda objave svaki u svojoj zemlji i u sve jezike velikimi oglasi izbora i određe dan, u koji će izabrati zastupnike jedna, u koji dan druga skupina.

Premda tomu kapitanati se dogovore s občinama kada će narod izabrati fiducijske.

Marko: A koja skupina izabire prvo, koju kasnije?

Ive: Zakon je ovakao: Najpre će izabrati nova, petu skupinu, to jest veliki broj naroda, onda kinetsku skupinu, onda građevi i trgovacku kamaru, a najkasnije veliki posjednici (§. 22. zakona 14. junija 1896. broj 169.).

Marko: Dobro, a hoće li nam biti oglašeno, kada imamo birati fiducijske od občinu?

Ive: Hoće, jer mora biti oglašeno od občine (§. 26. istoga zakona), pak itako dozna se jedan od drugoga.

Marko: Pak što je prije toga činiti?

Ive: Odmah, kad znai da su raspisani izbori, onda kinetski skupini vanjskih občina ili županiji i izborničtvu ili četvrtoj kuriji. Ali zapamtite još jedanput ovo: da nova kurija, to jest mužki stariori od 24 godine kolikogod jih je u cijeloj Istri, biraju kroz fiducijske samo jednoga zastupnika.

Marko: Pak što će činiti fiducijske?

Ive: To ćemo se naučiti kasnije. Sada pak valja da vidimo, kako se izabire fiducijske u kinetskoj skupini vanjskih občina iližupaniji i izborničtvu ili četvrtoj kuriji. Ali zapamtite još jedanput ovo: da nova kurija, to jest mužki stariori od 24 godine kolikogod jih je u cijeloj Istri, biraju kroz fiducijske samo jednoga zastupnika.

Marko: Pak što će biti na opremi, da izabremo u toj običnijoj kuriji vrde, valjane ljudi, koji će glasovati za onoga čovjeka, koji bude barem većom dijelu Istre pogodan, čovjeku našem krovu i jeziku, koji će stati za našu narodnu stranku, za hrvatski ili slovenski narod u Istri.

Marko: A zato le sada biti novi izbori?

Ive: Zato, jer je prošlo 6 godina, pak se svakih 6 godina biraju na novo, makar iste ljudi.

dati na petsto dana svega puka po jednoga fiducijskog (§. 28. zakona 14. junija 1896. br. 169.) naredio tako za već obične i za inzeta sa više od 1000 birača. Dakle po nekih velikih občinah biti će određeni i zborni odsječi, talijanski će se reći: sezoni elettorali. Bogu hvala, da smo do toga došli. To je pravi zakon, neka se nemoradaleko putovalo i trošiti.

Marko: A znate li mi reći, kako je za koju občinu određeno?

Ive: Neznam još sve, nego kada doznam, javiti ću Vam u „Našoj Stagi“ ili posvećuju. Za sada znam samo ovo: Občina Pazin će biti za glasovanje podelesenja u četvrti od sjeka, občina Buzet barem u tri, občina Kastarska u četiri, občina Pula u osam. Kako rečem, javiti ću Vam na dobu, kada će biti odsječi i koliko će se u kojem birači fiducijskog.

Marko: Dobro, pak kada pride dan od izbora, kako ćemo?

Ive: Liepo kao rođena braća! Dogovorite se prije medju Vami za one može, koji su pošteni za držati vjeru i glasovati zastupnika, kojeg arava naša Istra hoće, pak napišite njihova imena i pridjorice i prebirali ste na listice i pozite, da su svi jednaki, pa kada budete redom zvani u dvoranu po prvom slovu Vašeg imena, onda prikazite porjerenstvu ili komisiju omaj listicu, da to su fiducijske.

Marko: Pak što će činiti fiducijske?

Ive: To ćemo se naučiti kasnije. Sada pak valja da vidimo, kako se izabire fiducijske u kinetskoj skupini vanjskih občina iližupaniji i izborničtvu ili četvrtoj kuriji. Ali zapamtite još jedanput ovo: da nova kurija, to jest mužki stariori od 24 godine kolikogod jih je u cijeloj Istri, biraju kroz fiducijske samo jednoga zastupnika.

Marko: Pak što će činiti fiducijske?

Ive: Osa u dana, otkad je lista oglašena, ima se pravo prigovoriti ili reklamirati u občinskoj zastupniku ili podstavniku (§. 25. zakona 2 aprila 1873. br. 41).

A ima se pravo prigovoriti, da taj ili onaj nije u listini, a morao bi biti; može se još protučiti, da taj ili onaj je u listini, a ne ima prava biti u njem.

Marko: Ja znam budi koliko pisati, ali ako mi zakratite prepis listine u moj občini, što će učiniti?

Ive: Reci ćeš mi prije da je naredba od ministarstva još od godine 1888., da se mora dati prepisati listine, i tužiti ćeš se kotarskom kapetanu.

Marko: Ako bi ni prije mogeo?

Ive: Onda ću ti brzovat na telegrafu ovako: „Prezvaničen Namještaj, Trst. Ovdje nema obična na prepisati izborno listinu. Molimo zapovjed.“ I podpiši ime i prezime svoje i drugih, koji bi s tobom bili.

Marko: A da občinski zastupnik ili podstavnik pošalje napred onih prigovora, koje bismo proti listini nenišili?

Ive: Mora, i to u 3 dana, jer mu je tako zakon, (§. 26 od 2 aprila 1873. br. 41). Ali ako se bojisti, da ne bi pošaljeli drugi jednak obrazac prigovora također kapetanu.

Marko: A tko ima po zakonu viditi je li prigovor dobar, i, ako je, popraviti listinu?

Ive: Tu pravice i dužnost ima kotarski poglavari ili kapitanat.

Marko: A ako nuan im u ne da pravo, a mi mislimo, da imamo pravo, komu ćemo se tužiti?

Ive: Onda se imato pravo pritužiti cesarskomu kraljevskomu Namještaju u Trstu.

Marko: Koliko je vremena za takova daljnja pritužbu?

Ive: Samo t i dana, otkad si dobio od kapitanata pisano, da ti prigovor nije uslijisan (§. 26. zakona 2. aprila 1873. br. 41.) I onih 3 dana za prigovor proti listini od občine kratki su, zato se treba žuriti, da se otmahu prvo dano pregleđa sva to treba.

Marko: Pa kad je to prepravljeno i listina nečijena, može li ju još kapitanat pošaljiti za budi koga, komu je krov?

Ive: Može sve do 24 ure prije, nego li počne izbori fiducijske (§. 26.), ali svaki čovjek ima samo dva ruke, pak i svaki kapitanat treba na dobu dati razlog i prigovore, da može popraviti, što je krov.

Marko: Dobro, pak kada dodje dan za izbirati fiducijske, kamo ćemo?

Ive: Evo ti načina: Navadno se fiducijske izbiraju ondje, gdje je občinski uređ ili podstavnik. Ali novi je zakon mudro odredio,

da gdje su velike občine i velik broj puka, ondje može kapitanat odrediti manja biračila i svakom tomu biračila

Sazov zemaljskih sabora. Danas prije podne doljni smo u prijatelja iz Beča sliedeću brzozavnu vlast: Za dne 26. tekućeg mjeseca nazvani su svi zemaljski sabori

za družbu sv. Cirilla i Metoda u Istri pripozlala nam je „Hrvatska Čitaonica“ u Škrljevoj 5 for. mjesto vlastice na odar bivšeg svojeg predsjednika prečasnog gosp. Nikole Pobora, kamonika i určidjaka bakurskoga, odazivajući se našom pozivu: „Spatiš Lestij“ od 24. decembra. — Gosp. Vjekoslav Vital podstavlja i krunu.

Sazov zemaljskih sabora. Danas prije podne doljni smo u prijatelja iz Beča sliedeću brzozavnu vlast: Za dne 26. tekućeg mjeseca nazvani su svi zemaljski sabori

za družbu sv. Cirilla i Metoda u Istri pripozlala nam je „Hrvatska Čitaonica“ u Škrljevoj 5 for. mjesto vlastice na odar bivšeg svojeg predsjednika prečasnog gosp. Nikole Pobora, kamonika i určidjaka bakurskoga, odazivajući se našom pozivu: „Spatiš Lestij“ od 24. decembra. — Gosp. Vjekoslav Vital podstavlja i krunu.

Sazov zemaljskih sabora. Danas prije podne doljni smo u prijatelja iz Beča sliedeću brzozavnu vlast: Za dne 26. tekućeg mjeseca nazvani su svi zemaljski sabori

za družbu sv. Cirilla i Metoda u Istri pripozlala nam je „Hrvatska Čitaonica“ u Škrljevoj 5 for. mjesto vlastice na odar bivšeg svojeg predsjednika prečasnog gosp. Nikole Pobora, kamonika i určidjaka bakurskoga, odazivajući se našom pozivu: „Spatiš Lestij“ od 24. decembra. — Gosp. Vjekoslav Vital podstavlja i krunu.

Sazov zemaljskih sabora. Danas prije podne doljni smo u prijatelja iz Beča sliedeću brzozavnu vlast: Za dne 26. tekućeg mjeseca nazvani su svi zemaljski sabori

za družbu sv. Cirilla i Metoda u Istri pripozlala nam je „Hrvatska Čitaonica“ u Škrljevoj 5 for. mjesto vlastice na odar bivšeg svojeg predsjednika prečasnog gosp. Nikole Pobora, kamonika i určidjaka bakurskoga, odazivajući se našom pozivu: „Spatiš Lestij“ od 24. decembra. — Gosp. Vjekoslav Vital podstavlja i krunu.

Sazov zemaljskih sabora. Danas prije podne doljni smo u prijatelja iz Beča sliedeću brzozavnu vlast: Za dne 26. tekućeg mjeseca nazvani su svi zemaljski sabori

za družbu sv. Cirilla i Metoda u Istri pripozlala nam je „Hrvatska Čitaonica“ u Škrljevoj 5 for. mjesto vlastice na odar bivšeg svojeg predsjednika prečasnog gosp. Nikole Pobora, kamonika i určidjaka bakurskoga, odazivajući se našom pozivu: „Spatiš Lestij“ od 24. decembra. — Gosp. Vjekoslav Vital podstavlja i krunu.

Sazov zemaljskih sabora. Danas prije podne doljni smo u prijatelja iz Beča sliedeću brzozavnu vlast: Za dne 26. tekućeg mjeseca nazvani su svi zemaljski sabori

za družbu sv. Cirilla i Metoda u Istri pripozlala nam je „Hrvatska Čitaonica“ u Škrljevoj 5 for. mjesto vlastice na odar bivšeg svojeg predsjednika prečasnog gosp. Nikole Pobora, kamonika i určidjaka bakurskoga, odazivajući se našom pozivu: „Spatiš Lestij“ od 24. decembra. — Gosp. Vjekoslav Vital podstavlja i krunu.

Sazov zemaljskih sabora. Danas prije podne doljni smo u prijatelja iz Beča sliedeću brzozavnu vlast: Za dne 26. tekućeg mjeseca nazvani su svi zemaljski sabori

za družbu sv. Cirilla i Metoda u Istri pripozlala nam je „Hrvatska Čitaonica“ u Škrljevoj 5 for. mjesto vlastice na odar bivšeg svojeg predsjednika prečasnog gosp. Nikole Pobora, kamonika i určidjaka bakurskoga, odazivajući se našom pozivu: „Spatiš Lestij“ od 24. decembra. —